

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2025-2026 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
II. DÖNEM I. YAZILI SINAVI (ÜLKE GENELİ ORTAK)
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

**ÖĞLE
OTURUMU**

Adı ve Soyadı : .....
Sınıfı / Şubesi : .....
Öğrenci Numarası : .....

Aldığı Puan

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 8 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 1 ve 7. sorular 10 puan; 2. soru 14 puan; 3 ve 4. sorular 12 puan; 5. soru 9 puan; 6. soru 8 puan; 8. soru 25 puan değerindedir.

1. • Son zamanlarda işler o kadar karıştı ki kendimi içinden çıkmakta zorlanacağım bir durumda buldum.
• Bu çalışma grubunda yer almak istemediğinden her işi ayak sürüyerek yapıyor.

Bu cümlelerdeki altı çizili deyimlerin cümleye kattığı anlamı yazınız. Bu deyimleri cümlelerdeki anlamına uygun olacak biçimde birer cümlede kullanınız. (10 puan)

içinden çıkmak: .....

Cümle: .....

Ayak sürmek: .....

Cümle: .....

Cevap:

içinden çıkmak: "Karışık bir işin güçlüklerini yenebilmek, üstesinden gelmek" anlamına gelen ifadeler. (3 puan)

Cümle: Çok emek ve çok para lazım, bu işin içinden çıkabileceğini sanmıyorum. (2 puan)

Ayak sürmek: "Verilen bir işi ağırdan almak" anlamına gelen ifadeler. (3 puan)

Cümle: Bu iş kendi çıkarına olmadığı için yine ayak sürüyor. (2 puan)

2. Benim için evden çıkmak, bir bakıma rahat nefes almak demektir. Şehri ve insanları sevmiyordum değil; tam tersine, onlara karşı hep bir ilgi ve yakınlık duyuyordum. Ama bu yakınlık, bir zaman sonra yorucu bir ağırlığa dönüşüyordu. Her şey o kadar belirli, o kadar değişmezdi ki... Sanki hayatlar bir kalıba dökülmüş, bütün sürprizleri alınıp götürülmüştü. Bir an durup etrafıma bakındığımda gördüğüm şey, bir makinenin dişlileri gibi işleyen bir düzenin soğuk tekrarlarıydı. Ben de bu düzenin içine çekilmekten kurtulamıyordum.

Bu metnin kahramanı “Bir an durup etrafıma bakındığımda gördüğüm şey, bir makinenin dişlileri gibi işleyen bir düzenin soğuk tekrarlarıydı.” **sözüyle hangi durumdan yakınmıştır? Yazınız. (14 puan)**

Cevap:

“Yaşamın sıradan/monoton/tekdüze bir hâle gelmesi.” anlamına gelen ifadeler. (14 puan)

3. Gözlerim, karşımda duran köylüye kilitlenmişti. O bana bir şeyler anlatıyordu fakat ben onun sözlerini işitmiyorum, yalnız dudaklarının ve çenesinin hareketlerini görüyordum. Tıpkı uzaklardaki bir karaltı gibiydi. Ne yapabiliyordum? Ne söyleyebilirdim? Çünkü onunla aynı dili konuşmuyorduk. Köye geleli uzun süre geçmesine rağmen köydekiler için hâlâ bir yabancıydım. Kolumdaki yaranın sızısı bile, bu köydeki yabancılığımın sızısı yanında hafif kalıyordu. Ama bu köyden başka gidebilecek bir yerim de yoktu.

Hikâyenin kahramanının mutsuz olmasına neden olan duygu veya düşüncelerine dair iki çıkarımınızı metinden kanıtlar göstererek yazınız. (12 puan)

Cevap:

- “Yabancılık duygusu yaşaması” anlamına gelen ifadeler.

Kanıt: Köye geleli uzun süre geçmesine rağmen köydekiler için hâlâ bir yabancıydım./ Kolumdaki yaranın sızısı bile, bu köydeki yabancılığımın sızısı yanında hafif kalıyordu.

- “Çaresizlik içinde olması” anlamına gelen ifadeler.

Kanıt: Ama bu köyden başka gidebilecek bir yerim de yoktu.

- “Huzursuzluk / Sıkıntı hissetmesi” anlamına gelen ifadeler.

Kanıt: Yabancılık duygusunun verdiği acıyla köyden ayrılmak istemesi / Köyden ayrılmak istemesi ama çaresiz olması

Not: Bu cevaplardan ikisini yazan tam puan alacaktır. Yazılan her duygu veya düşünce için 3'er puan, kanıtlar için 3'er puan verilecektir.

4.

I. Metin

Dostum âlem seninçün ger olur düşmen bana
Gam degil zira yetersin dost ancak sen bana

Aşka saldıım ben beni pend almayıp bir dosttan
Hiç düşmen eylemez anı kim ettim ben bana

Günümüz Türkçesiyle

Dostum, eğer senin yüzünden herkes bana
düşman olursa buna üzülmem çünkü dost
olarak yalnız sen bana yetersin.

Ben kendimi bir dosttan öğüt almadan aşk
âlemine attım. Benim bana ettiğimi hiçbir
düşman etmez.

II. Metin

Kış bitti... Uzaklarda ilk ümitler gibi yaz.
Duyuyorum bu sabah, kış içimden çıkalı,
İçimin dört duvarı bembeyaz badanalı.
Ah, sade nefes almak, göğsüme dalan bu haz!

Bu şiirler “içerik ve şekil” yönünden incelendiğinde hangisinin gazel olduğu söylenebilir? İki gerekçe göstererek açıklayınız. (12 puan)

Cevap:

I. şiir gazeldir. (4 puan)

Gerekçeler:

- Beyitlerle yazılmıştır. “Dostum âlem seninçün ger olur düşmen bana / Gam degil zira yetersin dost ancak sen bana” bu gazelin ilk beytidir.
- “aa, ba, ca, da...” biçiminde uyaklanmıştır.
- Şiirde “aşk, güzellik” temaları ele alınmıştır.

Not: Gerekçelerden ikisini yazan 8 puan alacaktır.

5 ve 6. soruları aşağıdaki metinlere göre cevaplayınız.

I. Metin

O sâl-hûrde, harab evlerin saçaklarına,
Sığınmış öyle giderken, hemen ayaklarına
Delilimin koca bir şey takıldı... Baktım ki:
Genişçe bir küfe yatmakta, hem epey eski.
Bu bir hamal küfesiymiş... Aceb kimin?
Derken; on üç yaşında kadar bir çocuk gelip öteden,
Gerildi, tekme indirir öyle bir küfeye:
Teker meker küfe bitâb düştü ta öteye.

sâl-hûrde: pek ihtiyar, çok yaşlı

delil: kılavuz

bitâb: bitkin

II. Metin

Deniz dediğin bir tarladır.
Gülü gül, diken diken, tohumu tohum
Toprak gibi verimli, toprak gibi cömert
Betine bereketine kurban olduğum

bet: yüz

Mehmet Âkif Ersoy, şiiri bir eğitim ve bildiri aracı olarak görmüştür. Manzum hikâyelerinde olayları ve kişileri, günlük yaşamdan alınmış sahnelerle aktarır. Dili divan şairlerinin kadar ağır olmasa da şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelere de yer vermiştir. Ölçülü ve uyaklı şiirler yazmıştır.

5. Bu bilgiden hareketle numaralanmış şiirlerden hangisi Mehmet Âkif Ersoy'a ait olabilir? İki gerekçe göstererek açıklayınız. (9 puan)

Cevap:

I. Metin Mehmet Âkif Ersoy'a aittir. (3 puan)

Gerekçeler:

- Olayları ve kişileri, günlük yaşamdan alınmış sahnelerle aktaran manzum bir hikâyedir. / Harab evlerin saçakları, sokağın ortası, on üç yaşında kadar bir çocuk, küfeye tekme indirmesi gibi hikâye unsurları kullanılarak bir manzum hikâye yazılmıştır.
- Şiirde eski sözcükler mevcuttur: sâl-hûrde, aceb, bitâb
- Belirli bir kafiye örgüsü vardır. / "aabbccdd" biçiminde kafiyeleşmiştir.

Not: Gerekçelerden ikisini yazan 6 puan alacaktır.

6. Metinlerde altı çizili dizelerdeki edebî sanatları yazınız. (8 puan)

Teker meker küfe bitâb düştü ta öteye: .....

Deniz dediğin bir tarladır: .....

Cevap:

Teker meker küfe bitâb düştü ta öteye: Teşhis/Kişileştirme (4 puan)

Deniz dediğin bir tarladır: Teşbih/Teşbih-i Belîğ/Benzetme (4 puan)

7. İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmayan çingirakları
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalıçarşı
Cıvı cıvı Mahmutpaşa
Güvercin dolu avlular
Çekiç sesleri geliyor doklardan
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

Bu şiirin hangi disiplinlerle ilişkili olduğunu şiirden örnekler vererek açıklayınız. (10 puan)

Cevap:

- Coğrafya ile ilgilidir. (3 puan)

Örnek: İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı / Cıvı cıvı Mahmutpaşa (2 puan)

- Sosyoloji ile ilgilidir. (3 puan)

Örnek: Sucuların hiç durmayan çingirakları / Serin serin Kapalıçarşı / Çekiç sesleri geliyor doklardan (2 puan)

8. Bir antika dükkânı sahibi olduğunuzu hayal ederek bir hikâyeye yazınız. (25 puan)

Hikâyenizi yazarken;

- kullanılmış eşyaların değerini vurgulamaya,
- antika eşyaları “anı” kavramını simgeleyecek biçimde kullanmaya,
- tutarlı bir olay örgüsü oluşturmaya,
- en az 8 cümleden oluşmasına

dikkat ediniz.

Örnek cevap:

Dükkânda otururken ahşap antika bir radyoyu satmak isteyen bir genç içeri girdi. Radyonun üzerindeki tozları hafifçe sildiğimde ahşabın kokusuyla birlikte, geçmişin o tanıdık havası dükkâna yayıldı. Rengi solmuş düğmelere bakarken bu cihazın bir zamanlar bir evin en güzel köşesinde nasıl bir yer tuttuğunu hayal ettim. Neşeli haberlere, akşamüstü sohbetlerine ve kimseye anlatılmayan özel aile hatıralarına tanıklık etmiştim. Köşesindeki yanık izi, küçük bir ev kazasının işareti gibiydi. Radyo sadece eski bir eşya değil, yaşanmış bir geçmişin izlerini de taşıyordu. Radyoyu satın aldım. Ona değer verecek yeni sahibini beklemek üzere diğer antika eşyaların yanına koydum.